

Agapanthus praecox

Foto: Peter Hellings

Nomenclatuur/etymologie

De botanische naam *Agapanthus* is afgeleid van de Oudgriekse woorden *agápe* (ἀγάπη), wat "liefde" betekent, en *ánthos* (ἄνθος), wat "bloem" betekent, en betekent dus "liefdesbloem". De soortaanduiding *praecox* is Latijn en betekent "vroegrijp" of "vroeg", een verwijzing naar het feit dat deze soort over het algemeen eerder bloeit dan andere *Agapanthus*-soorten, met name vergeleken met de bladverliezende varianten. De naam *Agapanthus praecox* is een geaccepteerde botanische naam volgens Kew Science.

Taxonomie

Agapanthus praecox is een van de soorten binnen het genus *Agapanthus*, dat het enige genus is binnen de onderfamilie Agapanthoideae, die tot de familie Amaryllidaceae behoort. De soort wordt vaak onderverdeeld in drie geaccepteerde ondersoorten: *A. praecox* subsp. *praecox*, *A. praecox* subsp. *orientalis*, en *A. praecox* subsp. *minimus*.

- Rijk: Plantae (Planten)
- Orde: Asparagales
- Familie: Amaryllidaceae
- Onderfamilie: Agapanthoideae
- Genus: *Agapanthus*
- Soort: *A. praecox*

Synoniemen

Er zijn diverse synoniemen bekend, met name voor de verschillende ondersoorten die soms als aparte soorten werden beschouwd. Enkele belangrijke synoniemen zijn:

- *Agapanthus maximus*
- *Agapanthus orientalis* (nu geaccepteerd als *A. praecox* subsp. *orientalis*)
- *Agapanthus umbellatus*
- *Agapanthus multiflorus*

Variëteiten en cultivars

Agapanthus praecox wordt vaak onderverdeeld in drie ondersoorten, die elk verschillende kenmerken vertonen en op hun beurt weer de basis vormen voor talrijke cultivars.

Ondersoorten:

- *praecox* subsp. *praecox*: Dit is de naamgevende ondersoort, vaak met witte tot lichtblauwe bloemen.
- *praecox* subsp. *orientalis*: Dit is de meest gekweekte ondersoort, vaak groter en robuuster, en de bron van de meeste populaire cultivars.
- *praecox* subsp. *minimus*: Dit is de kleinste ondersoort.

Cultivars (veelal afkomstig van subsp. *orientalis* of hybriden waarbij deze ondersoort betrokken is):

- 'Blue Triumphator'
- 'Tinkerbelle' (variegata)
- 'White Triumphator'
- 'Peter Pan'
- 'Intermedius'
- 'Bressingham Blue'
- 'Donau'
- 'Loch Hope'
- 'Blue Giant'
- 'White Giant'
- 'Nile Lily'

- 'Midnight Blue'
- 'Albus' (witte bloemen)
- 'Twister' (wit met blauwe basis)
- 'Queen Mum'
- 'Blue Storm'

Familie

Agapanthus praecox behoort tot de familie *Amaryllidaceae* (Narcisfamilie), en is het enige genus in de onderfamilie Agapanthoideae.

Hoogte

De hoogte van *Agapanthus praecox* varieert sterk afhankelijk van de ondersoort en de cultivar. Over het algemeen is het een middelgrote tot grote plant. De bloemstelen kunnen een hoogte bereiken van *60 centimeter tot 1,5 meter*. *A. praecox* subsp. *minimus* is de kleinste, terwijl *A. praecox* subsp. *orientalis* de grootste kan worden.

Bloemkleur

De bloemkleur van de wilde soort varieert van *wit* tot *lichtblauw* of *violetblauw*. Veel cultivars, vooral die afgeleid zijn van *A. praecox* subsp. *orientalis*, bieden een breed scala aan blauwtinten, van *lichtblauw* tot *diep marineblauw*, evenals zuiver *wit*. De bloemen staan in grote, bolvormige schermen (umbels) bovenaan de steel.

Bladkleur

De bladeren zijn riemvormig, dik en vlezig, en hebben een *heldergroene* tot *donkergroene* kleur. Kenmerkend voor de soorten en ondersoorten van *A. praecox* is dat ze *bladhoudend* (*evergreen*) zijn, wat betekent dat ze hun blad behouden gedurende de winter, in tegenstelling tot de bladverliezende soorten zoals *Agapanthus campanulatus*.

Bloeiperiode

De bloeiperiode valt voornamelijk in de *zomer*. Dit is doorgaans van *juni tot en met augustus* in de gematigde streken. Zoals de naam *praecox* (vroeg) suggereert, behoren de bladhoudende varianten over het algemeen tot de eersten die bloeien binnen het genus.

Standplaats

A. praecox heeft behoefte aan een standplaats in de *volle zon* om goed te kunnen bloeien, hoewel lichte schaduw in zeer warme klimaten wordt verdragen. De plant groeit het beste in *vruchtbare, goed doorlatende grond* die voldoende vochtig is tijdens de groeiperiode. De plant is zeewindbestendig en verdraagt droogte zodra hij goed is ingeburgerd.

Herkomst

De soort is *inheems* in de zuidelijke en oostelijke kustgebieden van de *Kaapprovincies* in *Zuid-Afrika* (Oost-Kaap en West-Kaap).

Soort gewas

Agapanthus praecox is een *overblijvende (vaste plant)*, *kruidachtige* plant met een dikke, vlezige wortelstok (*rhizoom*). Het is een belangrijke soort vanwege zijn *bladhoudende* karakter en wordt vaak de "Afrikaanse lelie" of "Lelie van de Nijl" genoemd.

Vermeerderingswijze

De meest gebruikelijke en betrouwbare methode voor vermeerdering is door *deling* van de wortelstokken, bij voorkeur in het vroege voorjaar. Dit is de enige manier om cultivars genetisch identiek te houden. De soort kan ook worden vermeerderd door *zaad*, wat echter resulteert in variatie. Zaailingen hebben doorgaans drie tot vijf jaar nodig om tot bloei te komen.

Klimaatzone

Als bladhoudende soort is *Agapanthus praecox* over het algemeen minder winterhard dan de bladverliezende soorten. De winterhardheid wordt meestal ingedeeld in *H3* (winterhard tot -5°C) tot *H4* (winterhard tot -10°C) voor de meest robuuste variëteiten. De plant gedijt het beste in USDA-zones *8 tot 11*. In koudere gebieden moet de plant in potten worden gekweekt en *vorstvrij* overwinteren, of goed worden beschermd met een dikke mulchlaag.

Insecten

De bloemen trekken tal van *bestuivers* aan, waaronder *bijen* en *vlinders*. Net als andere *Agapanthus*-soorten kan *A. praecox* last hebben van plagen zoals *slakken* en *luis*. Een specifieke bedreiging is de *Agapanthus*-galmug (*Contarinia quinquenotata*), die de bloemknoppen beschadigt en misvormt. De plant is licht giftig bij inname en het sap kan huidirritatie veroorzaken.

Bronvermelding

- <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:527339-1>
 - <https://www.rhs.org.uk/plants/93787/agapanthus-lilliput/details>
 - <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:527341-1>
 - <https://www.sanbi.org/garden/agapanthus-praecox-ssp-praecox/>
 - <https://www.gardenia.net/plant/agapanthus-praecox>
 - https://en.wikipedia.org/wiki/Agapanthus_praecox
-

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Agápe</i> ("liefde") + <i>ánthos</i> ("bloem"). <i>Praecox</i> betekent "vroeg", verwijzend naar de bloeitijd.
Taxonomie	Rijk: Plantae, Orde: Asparagales, Familie: Amaryllidaceae, Onderfamilie: Agapanthoideae, Genus: <i>Agapanthus</i> , Soort: <i>A. praecox</i> . Drie ondersoorten.
Synoniemen	<i>Agapanthus maximus</i> , <i>Agapanthus orientalis</i> , <i>Agapanthus umbellatus</i> , <i>Agapanthus multiflorus</i> .
Variëteiten en cultivars	Ondersoorten: <i>A. praecox</i> subsp. <i>praecox</i> , <i>orientalis</i> , <i>minimus</i> . Cultivars: 'Blue Triumphator', 'White Triumphator', 'Peter Pan', 'Blue Giant', 'White Giant', 'Queen Mum'.
Familie	Amaryllidaceae (Narcisfamilie).
Hoogte	60 cm tot 1,5 meter.
Bloemkleur	Variërend van wit tot licht- of violetblauw, en diep marineblauw bij cultivars.
Bladkleur	Heldergroen tot donkergroen.
Bloeiperiode	Zomer (Juni- Augustus).
Standplaats	Volle zon, vruchtbare, goed doorlatende en vochtige grond.
Herkomst	Inheems in de zuidelijke en oostelijke Kaapprovincies van Zuid-Afrika.
Soort gewas	Overblijvende (vaste plant), kruidachtig, bladhoudend (evergreen).
Vermeerderingswijze	Deling van wortelstokken of zaad (zaad geeft variatie).
Klimaatzone	H3/H4 (USDA 8-11), heeft winterbescherming nodig in koudere zones.
Insecten	Trekt bijen en vlinders aan; gevoelig voor slakken, luis en de <i>Agapanthus</i> -galmug.